

UIT DE KUNST

EEN LIED VAN GEKKEN

„Kopnaad” van Stefan Hertmans bij het Kaaitheater.

Met Friese koppigheid trekt de Groningse toneelmaker *Jan Ritsema* in „Kopnaad” de lijn door die hij eerder had uitgezet in „De Opdracht” (met *Dirk Roofthoof*, *Bea Rouffart* en wijlen *Dries Wieme*) en „Philoctetes-Variaties” (met *Dirk Roofthoof*, *Viviane de Muynck* en wijlen *Ron Vawter*). Het is de lijn van het — zoals hij het zelf noemt — antiteater.

Hij kreeg daarvoor van *Stefan Hertmans* alle manoeuvreerruimte. De Gentse schrijver leverde niet alleen een werkstuk af waarvan hij in extremis alle regie-aanwijzingen heeft geschrapt, het is ook een tekst zonder personages en verhaallijn. In feite gaat het om een lang

gedicht of poëtische gedachtensliert, ogenschijnlijk geschreven in pure *écriture automatique*-stijl en vol associaties aan *Lenz*, *Hölder-*

lin, *Kaspar Hauser*, *Nietzsche*, *Trakl* en *Herbeck*. Stuk voor stuk Duitstalige dichters en figuren die volgens de auteur gemeen heb-

Dirk Roofthoof, *Eugène Bervoets*, *Johanne Saunier* en *Kitty Kortès Lynck* in „Kopnaad”: vier vredig cohabiterende gekken.

HERMAN SORGELOOS/GF

ben dat ze zich in de „sprakeloosheid van de waanzin hielden.”

Dirk Roofthoof (in renaissance-jasje zonder broek en met slordige *Samsonpruik*), *Eugène Bervoets* (in deftig maatpak zonder hemd), *Johanne Saunier* (met een te lange, donkerblauwe fluwelen jurk) en *Kitty Kortès Lynck* (met een soort witte lijkwade rond de wespentaille) strompelen rond op een klein speelveld voor een decor met een groot aquarium, een namaakbos en een kleine kerstboom. Ze sturen de teksten machinaal, razendsnel en rechtstreeks af op het publiek. *Roofthoof* speelt een indrukwekkende kruising tussen de hond *Samson* en de onlangs overleden Antwerpse komiek *Max Schnur*. *Bervoets* heeft de getormenteerde blik van een oversekste charmezanger en slaagt erin om zowel op *Gert* te lijken als op een politicus die net vijf miljoen heeft laten verbranden. De mooie en uitdagend tsjilpende en kronkelende dames blijven meer op de achtergrond, al is *Kitty Lynck*s duiksprong in het aquarium beslist een hoogtepunt in de zeer statische enscenering.

We krijgen zelden vat op de nagenoeg onverstanebare tekst, ook al omdat de ene spreker aan het woord is terwijl de anderen door *Walter Hus* gekomponeerde muziekflarden neuriën en skanderen. „Kopnaad” overschrijdt bewust alle grenzen van het genre teater. Het is een waanzins-performance van vier vredig cohabiterende gekken die ontsnapt zijn uit het informatiesnelwegbrein van een schrijver die patetisch veel woorden nodig heeft om te zeggen dat gekken de waarheid spreken. Maar welke waarheid? ■

Edward van Heer

Beeldige gordelknopen

Je kent ze wel, die schattige Japanse beeldjes die gordelknopen of „netsuke” genoemd worden. „Wortel-vastzetter” is de juiste vertaling, want het gebruik heeft te maken met het ontbreken van zakken in de kimono. Een geldbeugel, tabakszak of eetstokjes werden aan het ene einde van een koord vastgezet met aan het andere eind een doorboorde netsuke. De koord haalden ze onder de gordel door.

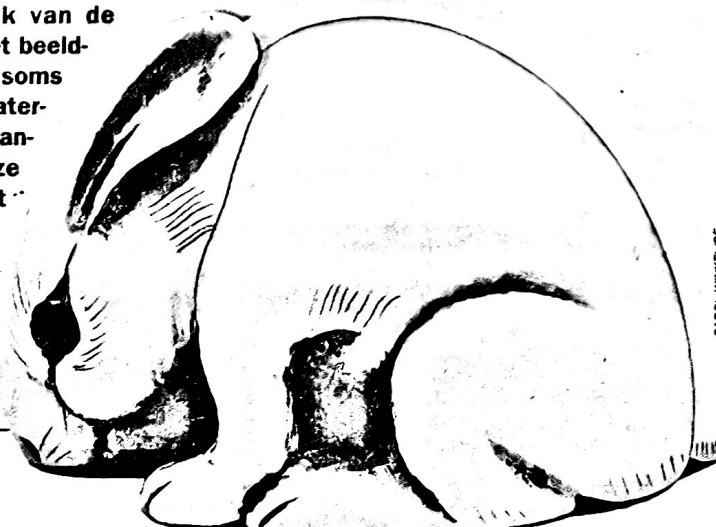
Wellicht werden de netsuke maar gedurende een bepaalde periode gebruikt. De komst van de blanken in de vijftiende eeuw zou daarin een rol gespeeld hebben, want zij voerden de tabak en het geld in. Door de opmars van de westerse kledij verdwenen de netsuke opnieuw aan het eind van de vorige eeuw.

De gordelknopen bestaan in allerlei natuurlijke materialen, wat er op kan wijzen dat ze al veel ouder zijn. Het was misschien een boer of een visser die ooit een stuk boomwortel of een schelp gebruikte om zijn drinkbus mee vast te zetten.

De „katabori netsuke”, de gesneden figuratieve knopen, dateren uit de zeventiende en achttiende eeuw. De Japanners sneden ze uit ivoor (olifant, narwal, potvis), gewei, bamboe, schelpen en dure houtsoorten. De beeldsnijder maakte gebruik van de vorm van het materiaal om het beeldje te modelleren. Vandaar de soms krampachtige houdingen. Teatermaskers, dieren, mensen, planten, mytologische figuren, ze komen allemaal aan bod. Het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden presenteert tot 31 december een selectie netsuke uit eigen bezit.

(P.D.) ■

Ivoren netsuke

CAROL WINKEL/GF

Van 19 t/m 22/4 in de Kaaitheater-Studio's. Daarna voorstellingen in Nederland en in Leuven, Kortrijk, Gent en Antwerpen. Inl.: 02/201.59.59.